

СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ НАУКИ В СТВОРЕННІ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ І ДІЄТИЧНИХ ДОБАВОК, ЩО МІСТЯТЬ КОМПОНЕНТИ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ

*Матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної
інтернет-конференції*

10
КВІТНЯ
2026
м. Харків

1,2% до 1,6% від абсолютно сухої. Високий вміст ефірної олії від 0,40% до 0,48% від сирої або 1,6% до 1,9% від абсолютно сухої маси відмічено у 15 відсотків рослин.

В ефірній олії нами ідентифіковано 11 компонентів. Основні з них – пулегон, метилхавікол, ізоментон, ментон, лимонен. Вміст метилхавіколу в рослинах насінневої популяції *Agastache foeniculum* варіював від 0 до 89,2%. В ефірній олії найбільшої кількості досліджуваних рослин (50 відсотків) вміст цього компоненту був найменший – від 0 до 10%. Високий вміст метилхавіколу (75% – 89%) був присутній лише у 10 відсотків рослин. Вміст пулегону варіював від 0% до 45%. До 10% пулегону відмічено у 30 відсотків рослин, а від 30 до 45% – у 25 відсотків рослин. Кількість ізоментону коливалась від 0 до 52%. Від 35% до 52% вмісту цього компоненту характерно для ефірної олії 30 відсотків рослин.

Таким чином, насіннева популяція *Agastache foeniculum* за вмістом та складом ефірної олії характеризується неоднорідністю та наявністю хемотипів. Дослідження мають значення для селекції з метою виведення сортів з високими показниками вмісту цінних показників для використання у фармацевтичній галузі.

Список літератури:

1. Nourozi E., Hosseini B., Hassani A.. A reliable and efficient protocol for induction of hairy roots in *Agastache foeniculum*. *Biologia*. 2014. Vol. 69(7), Pp. 870-879. <https://doi.org/10.2478/s11756-014-0382-8>

ТРАДИЦІЙНЕ ЗАСТОСУВАННЯ РУТИ ЗАПАШНОЇ В УКРАЇНІ – ЕТНОБОТАНІЧНИЙ АСПЕКТ

Сергієнко Т.В., Георгіянци В.А., Михайленко О.О.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. Рута запашна (*Ruta graveolens* L.) займає особливе місце в культурі та традиціях України, поєднуючи символічне, побутове та лікувальне значення. У фольклорі рослина має багатозначний образ, виступаючи символом чистоти, кохання й цнотливості, що відображається у легендах, народних піснях, приказках, поезії [1,3]. Водночас, у віруваннях рута мала суперечливі асоціації, її вважали як містичною травою похмурого, сумного значення, так і чародійною захисною, здатною оберігати від злих сил [1]. В етнографічних джерелах є дані про її міфологічне походження, а саме вірування про проростання трави із залишків освяченої великодньої їжі.

Особливого поширення, культивування та інтегрування в культуру рута набула в західних областях України, у бойків і гуцулів, де її додатково використовували як оберіг і декор для прикрашання осель під час свят, зокрема на Трійцю для благословення родини [5]. Особливістю є те що, траву додатково використовували у кулінарії як пряність, додаючи до салатів, м'яса, маринадів, напоїв, алкоголю, що свідчить про інтеграцію у повсякденне життя. Важливо підкреслити, що широке застосування рути також пов'язане з її простотою культивування, що дозволяло активно використовувати рослину в домашніх

умовах [4]. Так, ще до розгляду лікувальних властивостей, це показує руту важливим елементом культурної спадщини українців.

Матеріали та методи. У роботі застосовували аналіз наукових й етнографічних літературних джерел, методи порівняння та узагальнення.

Результати та їх обговорення. Рута запашна мала досить широке застосування в традиційній медицині серед українського народу як універсальний лікувальний засіб. Рослину приймали при хворобах серцево-судинної, нервової, сечостатевої, статевої системи, органів дихання, шлунково-кишкового тракту, очей, укусах змій, інфекціях, а саме холері та для збудження апетиту [1]. Різноманітний спектр показань обумовлений спазмолітичними, антигіпертензивними, заспокійливими, тонізуючими, жовчогінними, сечогінними властивостям. Хімічний склад рослини включає ефірні олії, алкалоїди, кумарини, фурукумарини, флавоноїди та є основою для її терапевтичної дії [2,4].

У традиційній практиці як сировину заготовляли переважно траву у період масового цвітіння, що відповідає максимальному накопиченню активних сполук, також могли використовувати окремо листки [2,3]. Для виготовлення лікувальних засобів брали як свіжу, так і висушену сировину.

Лікарські форми на основі рути були різноманітними та включали холодні й гарячі настої, відвари, чаї, спиртові настоянки, складні комбіновані фітозасоби [2,3]. Так, наприклад, на Прикарпатті траву настоювали на воді, горілці, змішували з олією, робили «парові лазні» [1]. Це свідчить про варіативність й адаптивність народних методів використання.

Відомо, що внутрішнє застосування при серцево-судинних хворобах, варикозному розширенню вен, атеросклерозі й інших судинних патологіях додатково обумовлено здатністю рути ущільнювати стінки судин, зменшуючи їх ламкість. Також, до показань входить бронхіальна астма, головний біль через спазмолітичні властивості [4]. Особливе місце займали патології нервової системи, такі як неврози, істерія, епілепсія, нервові розлади при клімаксі при яких частіше рослину приймали у різноманітних комбінаціях, наприклад, з валеріаною [3]. Одними із найпоширеніших показань були захворювання жіночої репродуктивної системи, порушення менструального циклу, як еменагогічний засіб [2,3].

Зовнішньо руту застосовували при висипанні на шкірі, ревматизмі, невралгіях, ранах, забиттях, синцях, рахіті, запаленні повік. Готували компреси, примочки, ванни, свіжий сік, листя у суміші з оліями, порошки із висушеної сировини [2,3].

Водночас у народній медицині усвідомлювали токсичність рослини [3]. Свіжа трава при зовнішньому контакті здатна викликати подразнення й почервоніння шкіри, опіки, гіперкератоз, загальні симптоми отруєння, що пов'язано наявністю у складі фурукумаринів [4]. При передозуванні у разі внутрішнього прийому спостерігали серйозні побічні ефекти, такі як набряк язика й гортані, нудоту, діарею, судоми, загальну слабкість, втрату свідомості, ураження печінки й нирок [2]. Це зумовлює утворення певних емпіричних правил щодо дозування.

Таким чином, проведений аналіз даних, дає можливість зробити висновок, що традиційне використання рути запашної в Україні ґрунтується на перетині емпіричних знань про лікувальні властивості та культурних магічних уявленнях. Символічні та оберегові функції збільшували довіру до рослини, що посприяло вкоріненню й широкому застосуванню в народній медицині. Це робить руту важливою частиною етноботаніки України. Однак, сучасні дані демонструють зменшення практичного використання рослини, що робить актуальним, з огляду на історичний досвід, збереження традиційних знань. Нами вже проводяться сучасні дослідження рути запашної, задля формування доказової бази та подальшої інтеграції в медицину.

Список літератури:

1. Болтарович З.Є. Народна медицина українців. Київ; Наукова думка, 1990. 231 с.
2. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. Гродзінський А.М. Київ; Видавництво «Українська Енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1992. 544 с.
3. Носаль М.А., Носаль І.М. Лікарські рослини і способи їх застосування в народі. Київ; 2013. 324 с.
4. Малопоширені овочеві рослини. Ч. 2: навчальний посібник / Хареба В.В., Улянич О.І., Ковтунюк З.І. та ін. Київ; Аграрна наука, 2016. 192 с.
5. Just beautiful green herbs: use of plants in cultural practices in Bukovina and Roztochya, Western Ukraine / Stryamets N., Fontefrancesco M.F., Mattalia G. et al. J. Ethnobiol. Ethnomed. 2021. V. 17(1). 12 p.

ВИКОРИСТАННЯ СЛИЗІВ У МЕДИЦИНІ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Серебрякова О.В.

**Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна**

Вступ. У сучасній фармації зростає інтерес до лікарської рослинної сировини (ЛРС), що містить природні біополімери, зокрема слизові речовини. Це зумовлено їх біологічною сумісністю, безпечністю і широким спектром фармакологічної дії. Слизи рослинного походження застосовують як обволікальні та протизапальні засоби із захисною дією на слизові оболонки, що є важливим при лікуванні захворювань дихальної та травної систем [1, 2].

Різні джерела слизу відрізняються за вмістом, структурою і фармакологічною активністю. Перспективним є насіння чіа (*Salvia hispanica L.*), яке характеризується високою здатністю до набухання та утворення в'язких гелів і активно досліджується у нутриціології [5].

Матеріали та методи. Об'єкт дослідження – наукові літературні джерела. Методи – інформаційно-пошуковий аналіз та узагальнення даних щодо складу, властивостей і фармакологічної дії слизів [2, 3].

Результати та їх обговорення. Об'єктами дослідження була лікарська рослинна сировина: алтеї лікарської корені (*Althaea officinalis L. radix*), льону